

Aruanne riigikaitsest osavõtu kohustuse ja kaitseväeteenistuskohustuse täitmise kohta riigis 2008. aastal

1. Sissejuhatus

Kaitseväeteenistuskohustuse täitmist 2008. aastal korraldas Kaitseministeerium kooskõlas “Kaitseväeteenistuse seaduse” 5. peatüki “Kaitseressursside Amet, kaitseväeteenistuse komisjon, arstlikud komisjonid”, 6. peatüki “Tegevteenistus” ja 7. peatüki “Reservteenistus” sätetega.

Kaitseväeteenistuskohustuse täitmise all mõistetakse käesolevas aruandes ajateenistuskohustuse täitmist, osavõttu õppekogunemistest, valmisoleku reservis ja valmidusreservis olekut. Ajateenistusse kutsumist korraldab Kaitseministeeriumi valitsemisala asutus Kaitseressursside Amet ning reservväelaste õppekogunemisele kutsumist ja nendega valmisoleku reservi lepingute sõlmimist ning valmidusreservi üksusesse määramist korraldab kaitseväge juhataja või temale alluvad ülemad. Aruandes on keskendutud kutsealuste ajateenistuskohustuse täitmisele, tegevteenistuskõlblikkuse hindamisele ja reservväelaste õppekogunemistest osavõtule.

2. Kaitseväeteenistuskohustuslaste arvestus

Kaitseväeteenistuskohustuslaste (edaspidi kaitseväekohustuslased) arvestust peab Kaitseressursside Amet kaitseväeteenistuskohustuslike Eesti kodanike riiklikus registris (edaspidi register). Kaitseväekohustuslaste arvestuse all käesolevas aruandes mõistetakse 17-60 aastaste meeskodanike registri põhimääruse § 12 loetletud andmete kandmist registrisse ja andmete muudatuste kajastamist kaitseväekohustuslase registri objektiks oleku ajal.

Seisuga 01.12.2008. a oli registrisse kantud 366 040 kaitseväekohustuslase andmed. Alates 1.12.2007. a on registrisse lisandunud 27 749 kaitseväekohustuslast: 2627 kutsealust ja 4808 reservväelast, arvelt kustutatud 22 412 kaitseväekohustuslast.

Kaitseväekohustuslastele on registris omistatud järgmine staatus (võrdluseks 2006. a ja 2007. a):

	2006.a	2007.a	2008.a
1) kutsealused	40158	45832	48459
2) ajateenijad	2247	2408	2530
3) asendusteenistuses	2	11	14
4) tegevteenistuses	2854	3656 ¹	3014
sh ajateenistus läbimata		24	18
5) reservväelased,	201145	211964	216772
sh valmidusreservis		1034	963
valmisolekureservis		66	41
5) eruväelased	27	37	94
6) arvelevõtmata	13056	2290	652*
7) arvelt kustutatud	66447	71057	93469
8) naissoost kodanikke	191	962	1036

* 1991. a detsembrikuus sündinud, kes kuuluvad arvele võtmisele 2008. aasta detsembris

¹ Võrreldes 2007. a tegevteenistuslaste arv on ebatäpne andmevahetusvea tõttu.

Seisuga 01.12.2008. a oli arvel 116963 kutsealistesse aastakäikudesse (1979-1991) kuuluvat kaitseväekohustuslast, kes jagunesid järgmiselt:

	Arvelevõetud kutsealistest aastakäikudest (1+4+5+6+7+8+9)	Seisuga 01.12.2007	Seisuga 01.12.2008
		113691*	116963*
1.	Arvel kutsealuseid	45832	48459
1.1.	kontaktandmed puuduvad	2197	1453
1.2.	RR andmetel elukoht välisriigis		3875
1.3.	aruandlusperioodil ajateenistusse mitteilmunud	305	305
2.	Ajapikendus:	27057	24649
2.1.	haiguse või tervisehäire tõttu,(KVTS § 53 lg 1)	3334	3871
2.2.	perekondlikel ja majanduslikel põhjustel	630	1016
2.2.1.	peab üleval vähemalt kahte või üksinda vähemalt ühte last (KVTS § 54 p 1)	554	939
2.2.2.	hooldab raske või sügava puudega inimest (KVTS § 54 p 2)	76	77
2.3.	hariduse omandamiseks	23041	19747
2.3.1.	üldkeskhariduse omandamiseks (KVTS § 55 lg 2)		15494
2.3.2.	kutseõppe omandamiseks (KVTS § 55 lg 2 ¹)		4104
2.3.3.	sisekaitse rakenduskõrgkooli politsei-, piirivalve- või päästeerialal (KVTS § 55 lg 2 ²)		44
2.3.4.	välisriigi kõrgkoolis õppimiseks (KVTS § 55 lg 5)		105
2.4.	kandideerimiseks või valitaval ametikohal töötamiseks,(KVTS § 55 lg 3)	14	15
2.5.	kaitseväeteenistuse komisjoni otsusega,(KVTS § 41 lg 5 p 3)	43	
2.6.	kõrgharidust omandama asunud ja valinud ajateenistuskohustuse täitmisele asumise aja,(KVTS § 51 lg 3)	2746	3199
3.	Ei oma kehtivat ajapikendust	9133	10349
4.	Vabastatud ajateenistusse kutsumisest ja kustutatud kaitseväeteenistuskohustuslaste riiklikust registrist (tegevteenistuseks mittekõlblikud)	31411	32450
5.	Vabastatud ajateenistuskohustuse täitmisest ja võetud arvele reservis (kõrgharidust omandama asunud, KVTS § 216 lg 1)	6655	5026
6.	Vabastatud ajateenistusse kutsumisest ja võetud arvele reservis	6399	7797
6.1.	kutsealusel on karistus, KVTS § 59 lg 1 p 2	5081	5931
6.2.	teeninud mõne teise riigi sõjaväes, KVTS § 59 lg 2	13	12
6.3.	saanud 28-aastaseks ajapikendustähtaja jooksul, KVTS § 59 lg 1 p 3	712	1353
6.4.	saanud 28-aastaseks, ajapikendust ei omanud	593	501
7.	Ajateenistuskohustus täidetud	20975	20687
8.	Ajateenistuses	2408	2530
9.	Asendusteenistuses	11	14
9.1.	Esitatud taotlusi ajateenistuse asendamiseks asendusteenistusega	65	68

* Ei kajasta surnuid ja kodakondsusest loobunuid. Alates 1.12.2006. a on surnud 353 kutsealust ning kodakondsusest loobunud 14 kutsealust.

Seisuga 01.12.2008. a oli arvel 48 459 kutsealust, kelle sünniaasta on 1979–1991.

Sünniaasta	1991	1990	1989	1988	1987	1986	1985	1984	1983	1982	1981	1980	1979	
Kaitseväekohustuslase staatuse tekkimise aasta	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997	1996	
Ajateenistuses		8	236	584	836	613	157	53	27	12	4			2530
Asendusteenistuses				2	3	1	2	3	1	1	1			14
Ajateenistuskohustus täidetud-ajateenistuses			23	281	977	1789	2261	2498	2720	2837	2531	2391	2367	20675
Ajateenistuskohustus täidetud-asendusteenistuses						4	3	1	3		1			12
Tegevteenistuseks mitteõblikud,	32	75	271	1168	2932	3737	4237	4315	4126	3758	3028	2412	2359	32450
Kõrgharidust omandama asunud kutsealused, kes on vabastatud ajateenistus-kohustuse täitmisest									5	17	1247	1920	1837	5026
Kutsealusel on karistatus	4	271	439	629	635	694	628	586	571	499	460	306	209	5931
Saanud 28-aastaseks (ajapikendustähtaja ajapikendust ei omanud) jooksul;												908	946	1854
Teeninud mõne teise riigi sõjaväes			1			2	2		4	1			2	12
Arvel kutsealuseid	7725	9191	9287	7447	4641	2608	1811	1594	1573	1307	1180	95		48459
Arvele võetud	7761	9545	10257	10111	10024	9448	9101	9050	9030	8432	8452	8032	7720	116963*

* Ei kajasta surnuid ja kodakondsusest loobunuid

Registris arvel olevate kutsealuste haridus:

Omandatud haridus	Kutsealuste arv 2008	%	Kutsealuste arv 2007	%
kõrgharidus	791	2%	458	1%
keskharidus	17611	37%	16958	37%
põhiharidus	23304	47%	25666	56%
algharidus	3314	7%	458	1%
teadmata	3439	7%	2292	5%
Kokku	48459		45832	

Registris arvel olevad kutsealused jagunevad elukoha järgi:

	2007.a	2008.a
Harjumaa	32,6 %	31,6%
Tartumaa	10,9%	10,3%
Ida-Virumaa	10,2%	9,5%
Pärnumaa	6,7 %	6,5%
Välismaal	5,5%	8,0%
Lääne-Virumaa	5,3%	5,0%
Viljandimaa	4,3 %	4,1%
Saaremaa	3,8%	3,5%
Võrumaa	3,3%	3,2%
Jõgevamaa	3,0%	2,8%
Järvamaa	2,8%	2,8%
Raplamaa	2,7%	2,8%
Valgamaa	2,4%	2,4%
Põlvamaa	2,3%	2,3%
Läänemaa	2,1%	2,0%
Teadmata	1,1%	2,3%
Hiiumaa	1,0%	0,9%

Alaliselt välismaal viibivate kutsealuste osakaal on võrreldes 2007. aastaga kasvanud 5,5%-lt 8,0%-le. 2006. aastal oli välismaal viibivate kutsealuste osakaal 2,7%.

3. Kaitseväeteenistuskõlblikkuse määramine

Tervise seisundi tõttu on ajateenistusse kutsumisest vabastatud ning registrist kustutatud 32450 isikut (27,7% arvelevõetutest), neist 1109 on tegevteenistuseks mittekölblikuks ja ravi vajavateks tunnistatud pärast ajateenistuskohustuse täitmisele asumist. Seisuga 01.12.2008. a omas kehtivat ajapikendust haiguse või tervisehäire ravimiseks 3871 isikut.

01.12.2008. a seisuga oli kaitseväeteenistuskõlblikkus määratud 17,5%-l arvelolevatest kutsealustest. 3278 kutsealust on seisuga 01.12.2008. a määratud ajateenistusse 2009. a ja 2010. a. Tegevteenistuseks kölblikuks või tegevteenistuseks kölblikuks piirangutega oli tunnistatud veel

1319 ilma kehtiva ajapikenduseta kutsealust (nende hulgas ilma põhihariduseta kutsealused). 9030-e kehtiva ajapikenduseta kutsealuse kaitseväeteenistuskõlblikkus oli määramata.

Ajavahemikul 01.12.2007-01.12.2008. a tegid Kaitseressursside Ameti arstlikud komisjonid kutsealuste kohta 11968 kaitseväeteenistuskõlblikkuse määramise otsust, mis jagunesid:

tegevteenistuseks kõlblik	3112	(26,0%)
tegevteenistuseks kõlblik piirangutega	1460	(12,1%)
tegevteenistuseks ajutiselt mittekõlblik	4311	(36,0%)
tegevteenistuseks mittekõlblik	3085	(25,7%)

Seisuga 01.12.2008. a olid 455 kutsealust suunatud kaitseväeteenistuskõlblikkuse määramiseks täiendavatele terviseuuringutele.

Kutsealuste läbivaatamisel põhidiagnooside esinemissagedus:

Tegevteenistuseks kõlblik

- 1) lihasluukonna- ja sidekoehaigused 50,9%
- 2) silma- ja silmamanuste haigused 12,1%
- 3) vigastused, mürgistused ja teatavad muud välispõhjuste toime tagajärjed 10,1%

Tegevteenistuseks mittekõblikuks tunnistamise otsuse põhjustasid sagedamini järgmised haigusrühmad:

- 1) lihasluukonna- ja sidekoe haigused 24,3%
- 2) psüühika- ja käitumishäired 23,5%
- 3) hingamiseldundite haigused 9,8%

4. Ajateenistusse kutsumine

Ajateenistusse planeeriti 2008. aasta jooksul kutsuda (kaitseministri 22.11.2006. a määrus nr 24 "Kutsealuste ajateenistusse kutsumise tähtajad ja kutsealuste arvuline jagunemine kaitseväge üksuste vahel 2008. aastal) 2500 kutsealust, ajateenistuskohustust asus täitma 2824 kutsealust.

Ajateenistusse kutsutud kutsealuste iseloomustus

Kutsumise tähtaeg	Kutsealuste arv Plaan/ajateenistusse asunud	Kaitseväeteenistuskõlblikkuse aste		Omandatud haridus		
		Tegevteenistuseks kõlblikud	Tegevteenistuseks kõlblikud piirangutega	Kõrgharidus	Keskharidus	Põhiharidus
2. nädal	313/325	206	119	6	256	63
27..nädal	1091/1216	834	382	98	1063	55
40. nädal	1096/1283	899	384	27	906	350
Kokku	2500/2824	1939	885	131	2225	468
% koguarvust		69%	31%	4,5%	79%	16,5%

Ajateenistusse kutsutavate kutsealuste arv	Väljastatud kutseid	Kätte-toimetamata kutseid	Kättesaadud kutseid	Esitatud taotlusi uueks arstlikuks läbivaatuseks, ajapikenduseks, vabastuseks	Rahuldatud taotlusi
2500	4429	289	4140	1173	1000
		6,5%	93%	28% kutse saanutest	85% taotlustest

Arvestades väljasaadetud kutsete hulka ja rahuldatud taotlusi ajapikenduse saamiseks, uueks arstlikuks komisjoniks, jäi ajateenistusse ilmumata 305 kutsealust s. o 7,4% kutse kättesaanutest.

Tervise seisundi tõttu esitatud 682-st taotlusest uueks arstlikuks läbivaatuseks rahuldati 666. Läbiviidud korduva arstliku läbivaatuse põhjal tunnistati kutsealune tegevteenistuseks kõlblikuks või piirangutega kõlblikuks 91-l juhul, 318-le kutsealusele anti tervise seisundi tõttu ajapikendust ning 217 kutsealust tunnistati tegevteenistuseks mittekõlblikuks. Ajateenistusse asumiseks kogunemiskohta ilmunud 2909-st kutsealusest määrati tervise seisundi tõttu korduv arstlik läbivaatus 81-le kutsealusele, ajateenistuskohast saadeti tervise seisundi tõttu tagasi 1 kutsealune.

5. Ajateenistus

Seisuga 01.12.2008. a oli ajateenistuse lõpetanud ning määratud sõjaaja ametikohale 2113 ajateenijat 2816-st ajavahemikul aprill 2007 – jaanuar 2008 ajateenistusse asunud ajateenijast. Seega oli nende kutsumiste puhul ajateenistusest väljalangenute osakaal teenistustähtaja lõppemisel endiselt kõrge, moodustades 17% teenistust alustanute arvust, kuid tänu lubatud piires enam kutsututele ei mõjutanud see sõjaajauksuste komplekteerimist.

Ajavahemikul jaanuar 2008 – oktoober 2008 ajateenistusse asunutest oli seisuga 01.12.2008. a tervise seisundi tõttu enne ajateenistustähtaega vabastatud 311 ajateenijat 2824-st teenistusse asunust ehk 11%, 2007. aastal oli vastav näitaja 8,8% ning 2006. aastal 13,6%.

6. Õppekogunemised

Kaitseväge sõjaaja üksuste ettevalmistamiseks ja õppekogunemiste korraldamiseks kutsuti 2008. aastal kaitseministri 19. juuli 2007. a määrusega nr 21 “Kaitseväge ja Kaitseliidu 2008. aasta õppekogunemiste aegade ja neist osavõtivate reservväelaste arvu kehtestamine” reservvõppekogunemisele 2149 reservväelast, nendest 849 kaitseliitlast-reservväelast.

Õppekogunemistel osales kokku 54% kutsutud reservväelastest, sealhulgas Kaitseliidu liikmete baasil komplekteeritavate üksuste osas 55% (2007. aastal 46%) ning ajateenistuse baasil komplekteeritavate üksuste osas 53% (2007. aastal 60%). Õppekogunemisele kutsututest 17% kutse ei jõudnud adreessadini, 10% oli vabastatud kaitseväge teenistuse seaduse § 132 alusel, 8%

vabastati tervislikel põhjustel, 8% ei ilmunud õppekogunemisele (algatati väärteomenetlus) ning 3% ei osalenud muudel põhjustel.

Seisuga 01.12.2008. a on kaitseväekohustuslaste registris arvel 216 772 reservväelast, nendest ca 45 000 on teeninud Eesti kaitseväes.

7. Järeldused

Kutsealuste arv on suurenenud võrreldes 2007. aastaga 2627 isiku võrra. (2008. a 48459 ja 2007. a 45832). Kõik varasemalt arvelevõtmata kaitseväekohustuslased on arvele võetud. Puuduvate kontaktandmetega kutsealuste arv vähenes 53,5% ning teadmata haridustasemega kutsealuste arv vähenes 81%.

Üle poolte (53,7%) kutsealustest elab registri andmetel Harju-, Tartu-, ja Ida- Viru maakonnas. Alaliselt välismaal elavate kutsealuste osakaal jätkuvalt kasvab (8,0%). 2007. aastal oli vastav näitaja 5,5%. Rahvastikuregistri andmetel on arvelolevatest kutsealustest 1745 välismaa aadressil, 1640 välismaal viibiva kutsealuse aadress puudub ning Kaitseressursside Ametile on teatanud 490 kutsealust välismaal viibimisest. Sarnane probleem esineb ka reservväelaste osas.

Võrreldes 2007. aastaga on tervikuna käesoleva aasta kutsealuste osakaal neid iseloomustavate näitajate poolest (haridustase, tervis) jäänud peaaegu samaks. Kasvanud on algharidusega kutsealuste osakaal, mis moodustab 7% arvelolevatest kutsealustest. 2007. a oli vastav näitaja 1%. Muutus on osaliselt tingitud registriandmete täpsustumisest, kuid statistika näitab algharidusega kutsealuste osakaalu tõusu.

Seisuga 01.12.2008. a arvelolevatest kutsealustest 51% omab ajapikendust (tervise tõttu, hariduse omandamiseks, ülalpidamis-, hooldamiskohustusega seonduvalt).

2008. aasta ajateenistusse asunute näitajad võrreldes 2007. aastaga: kõlblikke 68,7% (sama näitaja), vähemalt keskharidus 78,8% (kasv 5%), kõrgharidus 4,6% (kasv 2,9%), juhiloa 66,7% (kasv 1,1%).

Aruandlusperioodil 01.12.2007-01.12.2008. a on Kaitseressursside Amet teinud ettekirjutusi järgmiselt:

- 1) Arstlikku komisjoni ilmumata jätmise eest 1934 kutsealusele ja 4 reservväelasele;
- 2) Arstliku komisjoni poolelijätmise eest 212 kutsealusele;
- 3) Tõendite esitamata jätmise eest 1137 kutsealusele ja 1 reservväelasele.

Kohtutäiturile on sunniraha sissenõudmiseks edastatud 238 ettekirjutust. Keskmise sunniraha määr oli 3759 krooni.

Aruandlusperioodil on algatatud Kaitseressursside Ameti poolt kokku 306 väärteomenetlust, neist ajateenistusse mitteilmumise eest 285 ja arstlikku komisjoni mitteilmumise eest 21 väärteomenetlust.

Võrreldes 2007. aastaga ajateenistusse mitteilmujate arv on jäänud samaks.

Keskmine rahatrahv ajateenistusse mitteilmumise eest on 5439 krooni, keskmine rahatrahv arstlikku komisjoni mitteilmumise eest on 3200 krooni.

Aruandlusperioodil on rahatrahve määratud ja sunniraha sissenõudmiseks edastatud kokku 1 735 719,92 krooni ulatuses (2007. aastal summaks 1 806 124,78 krooni), aruandlusperioodil on riigieelarvesse laekunud 1 470 097,20 krooni (2007. a 1 265 229,04 krooni). Kokku on nõudeid üleval 1 678 067,25 krooni ulatuses.

Väärteomenetluse käigus põhjendavad kutsealused mitteilmumist järgmiselt:

- pooltel juhtudel on mitteilmumise põhjuseks tervislikud põhjendused (vaimsed probleemid, viirushaigused, pikemaajalised terviseprobleemid);
- ülejäänud pooltel juhtudel võib välja tuua elukaaslase/abikaasa raseduse, lapse sünni (ajapikendus taotlemata), varalised kohustused (laenud ja liisingud, samuti kohustus tasuda varem mõistetud rahatrahve), soovimatus minna aega teenima, paljasõnalised väited haiguse kohta. Üksikutel juhtudel ei ilmu kutsealused, kuna isikuttõendav dokument on kadunud, ei soovi loobuda heast töökohast, ei taha õpinguid pooleli jätta, viibivad välismaal.

Reservõppekogunemisele mitteilmunute suhtes algatatud väärteomenetlused:

Kirde Kaitseringkonna andmetel määratud rahatrahve- 4, väärteomenetlus lõpetatud- 20, menetluses- 30;

Lõuna Kaitseringkonna andmetel määratud rahatrahve- 4, väärteomenetlus lõpetatud- 4, menetluses- 3;

Põhja Kaitseringkonna andmetel menetluses- 10;

Lääne Kaitseringkonna andmetel menetluses- 82;

Seisuga 1.12.2008. a on kokku rahatrahve määratud 8 korral, veel menetluses on 125, väärteomenetlus on lõpetatud 24 korral.

2008. aastal viis Kaitseressursside Amet läbi posti teel uuringu „Arvamused kaitseväest enne ja pärast ajateenistust 2008. a”, selgitamaks suhtumist ajateenistusse. Küsitlus viidi läbi 2008. aastal ajateenistusest reservi arvatute (625) ning 2008. a juulis ja oktoobris ajateenistusse kutsutute kutsealuste (1253) seas.

Küsitlusest selgus alljärgnev:

Ajateenistust pidasid kindlasti või pigem vajalikuks 85% reservväelastest ning 73% kutsealustest. Ajateenistusse minekuks avaldaks soovi 11,7%, läheks hea meelega 16,9%, on valmis täitma kohustust 34,9%, võimaluse korral ei läheks 25,9%, täiesti vastumeelselt 8,8%.

Kui ajateenistus oleks vabatahtlik asuks ajateenistusse 14% kindlasti, 27% arvatavasti, 31% arvatavasti ei, 20% kindlasti ei ning 8% ei tea.

Asendusteenistust pidas vajalikuks 80% reservväelastest ning 61% kutsealustest.

Reservväelastest 56% ning 55% kutsealustest arvasid, et ajateenistus võiks olla lühem ja intensiivsem.

8. 2009. aasta tegevused

- Kaitseministeeriumis toimus 08.01.2009. a kaitseväeteenistuse komisjoni istung, kus toodi välja käesoleval aastal lahendamist vajavad probleemid ja kavandatavad tegevused, mh:
 - 1) jätkub töö kaitseväekohustuslastele kehtestatud tervisenõuetega;
 - 2) plaanida täiendavaid kommunikatsioonimeetmeid kutsealuste, ajateenijate ja reservväelaste teadlikkuse tõstmiseks kaitseväeteenistusekohustusest;
 - 3) eelkutsesse ehk 27. nädalal kutsutavate hulgast nooremallohvitseri ja autojuhi ametikohtadele sobivate kutsealuste osakaalu suurendamine;
 - 4) ajateenijate tarbimislaenu osas erinevate lahenduste otsimine, vajadusel alustada läbirääkimisi.
 - 5) analüüsida reservväelaste õppekogunemistest madala osavõtu põhjusi ja teha analüüsisist lähtuvalt ettepanekud õppekogunemistest osavõtu suurendamiseks.
- Seoses välisriigis elavate kaitseväekohustuslaste (kutsealused, ajateenijad, reservväelased) järjest kasvava arvukusega on kaitseministri 13.01.2008. a käskkirjaga nr 9 loodud töörühm, kus hakatakse arutama nende transpordikulude kompenseerimise korda.
- Kaitseminister moodustas 23. jaanuaril 2008. a käskkirjaga nr 5 töörühm, mille eesmärgiks oli ajateenistuse analüüsi läbiviimine.

Töörühm analüüsis Soomes kasutuselolevat nn 6-9-12 süsteemi kasutuselevõttu. Analüüsi tulemusena ei peetud hetkel veel antud süsteemile üleminekut otstarbekaks ja võimalikuks eelkõige instruktorite ja ka ajateenijate vähesuse tõttu. 6-9-12 süsteemi puhul väljaõppe suurema intensiivsuse ja ajateenijate arvu kasvu koosmõjul oleks instruktorite puudujääk võrreldes tänasega ca 190 inimest ning ajateenijate arvu tuleks suurendada 1000 võrra.

Töörühmas tehtud analüüsi põhjal ei soovitata enne 2014. aastat uuele 6-9-12 süsteemile üle minna.

Jaak Aaviksoo
Kaitseminister

Riho Terras
Kantsler